

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה מבית מדרשו ושיעוריו של

הגאון הינוקא
רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

גליון
128

פרשת צו – שבת הגדול

טעם שמירת הנקיון והטהרה

וּפְשַׁט אֶת בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת הַדָּשָׁן אֶל מְחוּץ לְמַחֲנֶה אֶל מְקוֹם טְהוֹר (ד, ה). כתב רש"י שמה שלימדה התורה שיש לכהן לשנות את בגדיו להוצאת הדשן, אין זו חובה, כי משורת הדין יכול להוציא את הדשן בבגדיו שעבד בהם, אמנם לימדה התורה שמצד דרך ארץ יש לו לשנות בגדיו לבגדים פחותים יותר, בכדי שלא ילכלך בהוצאת הדשן את הבגדים שהוא משמש בהן תמיד לפניו יתברך, כי בגדים שבישל בהן קדרה לרבו, אל ימזוג בהן כוס לרבו¹. והוא כמו שאמר רבי יוחנן במסכת שבת (דף קיג ע"ב) שמפסוק זה אנו למדים מחשיבות נקיון הבגדים כאשר עובדים לפניו יתברך, ובזה ניכר התלמיד חכם, כאשר בגדיו נקיים ללא רבב.

כי אין עיקר הדבר אך לעסוק בעבודתו יתברך, אלא העיקר הוא כיצד יעבוד לפניו יתברך, וכיצד ירצה ויפייס לפניו יתברך כאשר מגיש אליו מנחת עבודתו. ויש אשר בעבור מידה יקרה זו יהיה האדם חביב מאד לפניו יתברך, וכמעשה המובא בויקרא רבה (ט, א), שרבי ינאי ראה בדרך אדם אשר היה מהודר בבגדיו כבגדי תלמידי חכמים, ואף לאחר שנכח שלא היה יודע תורה, כבדו על שהיה בו דרך ארץ, וקרא עליו הכתוב (תהלים נ, כג) "ושם דרך אראנו בישיע אלהים", שבזכות זו בלבד שהוא נזהר בדרכיו שיהיו לכבוד ה' ובדרך ארץ כראוי, ראוי הוא שיושיעו ה' בכל עניינו.

כי במקום שיש נקיות ודרך ארץ שורה השכינה הקדושה, וזהו טעם נקיות הידיים במימים אחרונים לאחר הסעודה, בכדי שיברכו לפניו יתברך בידיים נקיות, ולא תהיה יניקה ואחיזה לסטרא אחרא השורה במקום הלכלוך והטינוף, כמובא כל זה בזהר בלק (דף קפז ע"ב). וכתב החסד לאברהם (מעין ז נהר כו) שכאשר יסדר האדם מיטתו כראוי ויניקה אותה וסביבתה מכל טינוף ולכלוך, ישמר בזה מכל טומאה הבאה בשינה, וכן כתב נכדו החיד"א בצפורן שמיר (אות קיא). כי חביב מאד לפניו יתברך המחשבה וההתבוננות של האדם על דרך וצורת העבודה לפניו - שמתוך כך נזהר שלא יבזה חלילה את הקודש בכלל וטינוף, ובזה זוכה האדם שתשרה בו השכינה הקדושה ויתקדש בכל מעשיו כראוי.

שבת הגדול

מעלת וקדושת יום י' בניסן

דָּבָרוּ אֶל כָּל עַדְתֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֵׁה לְבַיִת אָבֹת שֵׁה לְבַיִת (שמות יב, א). אמר רבי אבא בזהר אמור (דף

קכ ע"ב), שימי ניסן הם כנגד ימי תשרי, ומא' ניסן עד ל' בו הם כנגד עשרת ימי תשובה, ויום י' בניסן אשר לקחו את השה לקרבן הפסח הוא כנגד יום הכיפורים, ושאר הימים עד ליום טוב של פסח הם כנגד ד' הימים שבין יוה"כ לסוכות. וביאר בשם משמואל (פ' צו, תרפ"ב) שבכל יום ויום מא' ניסן ואילך מתגלים כוחות אחרים בנפש השקועים בעומק הלב, מתוך דרך התשובה המתגלית בימים אלו, שעל ידה יוצאים כוחות הנפש מהעלם אל הגילוי ונטהרים לפני ה', עד ליום י' בניסן שנכללים כל האורות וכל הכוחות יחדיו ונחשב האדם שלם לפני קונו, ובזכות זה נשפעים עליו כל הטובות והשפעים מלמעלה.

מעלת וקדושת ד' הימים מי' בניסן עד לחג הפסח

וביאר מהר"ח פאלאג'י בספר ברכת מועדיך לחיים (ה"ב, דרוש ו' לשבחה"ג), שימים אלו מסוגלים לתשובה מאהבה, וכמו שכתב האלשיך (שמות ו, ב) שזהו שנאמר (ויקרא כג, ה) "בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרֵבִים פֶּסַח לַה'", כי אחר שקידשו ישראל את שם ה' ביום העשור לניסן כשלקחו את הפסח, ומשכו ידיהם מעבודה זרה שהיתה בהם כמובא במכילתא (פ' בא מס' דפסחא ה), היו צריכים לקשור את הפסח לכרעי המיטה ארבעה ימים, כנגד ארבעת אותיות שמו יתברך (הו"ה), ובזה קדשו את שם ה' כולו בארבעת אותיותיו, וזכו שיהיה הפסח כולו לה'. ובזה ביאר מהר"י פאלאג'י (שם), שלכך נקרא השבת שקודם הפסח 'שבת הגדול', כי על ידי שמתגדל ומתקדש שמו יתברך ביותר מתוך תשובה מאהבה כאמור, מתעוררים רחמים וחסדים גדולים מאד על כל הברואים.

ויקחו להם איש – אלהינו מלכנו

כי ביום י' בניסן זכו ישראל לדבקה בו יתברך בעצם נפשותם, וכמו שכתב האור החיים (שמות יב, א) שזהו ויקחו להם איש, ש'אין איש אלא הקב"ה' כמו שאמרו במסכת סוטה (דף מב ע"ב), היינו שהושיע להם הקב"ה, שכאשר יקיימו את ה'מצוה' של לקיחת הפסח, יקחו בזה אותו יתברך שישרה עימהם תמיד, כי 'מצוה' הוא כנגד ד' אותיות שמו יתברך כמובא בתיקונ² (תיקון כט, דף עג ע"א), ובמצוה זו יקחו להם לקיחה גדולה ועצומה, והוא 'איש', שהוא אלהינו מלכנו.

ולכך מסוגלים ימים אלו לקרבת אלהים אמיתית, מתוך אהבה וחובה, שהקב"ה קורא לנו "בני בכורי ישראל" ומגלה חפצו ואהבתו אלינו, ומתוך כך מתקיים בנו הכתוב (שה"ש א, ד) "משכני אחרוך נרוצה, הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך" - שמתלהב הלב לרצות ולפייס את הבורא בכל אשר נוכל, מתוך נקיות וישוב הדעת כראוי, ונהיה ראויים למאמר הכתוב (מזכ"ה ז, טו) "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

1 ומקור דבריו מתורת כהנים (פ' צו פרשה א, פרק ב, ו), ובמסכת יומא (דף כג ע"ב).

ואלה יעמדו על הברכה

לרפואה שלימה ישועת והצלחת

פבל נסים בן מרינה, שמואל איזיק בן חיה, משה מאיר בן שרה
לזש"ק נעמי בת אסתר קארן וישראל מאיר בן שרה אהובה

לעילוי נשמת

ראו דור דרור בן רונית

"במשוך היובל המה יעלו בהר" (משלי יט, ג)

משיעור יום ה' ויקרא תשע"ב

וכמ"ש (שמות יט, ג) "במשוך היובל המה יעלו בהר", היינו שכאשר מתגלית מדרגת היובל יכולים הכל לזכות לאור הגנוז וחירות מהמיתה, כפי אשר זכו ישראל בהר סיני, וזוהי מדרגת החירות העליונה.

אמנם למטה ממנה היא מדרגת החירות התחתונה הנקראת שמיטה, שהיא המדרגה השביעית, והיא סוד האמונה. וקודם שיוכל להשיג החירות העליונה באור התורה, צריך שישגי מדרגת החירות התחתונה, בכל דרכי האמונה. כי בכדי לדבוק בתורה הקדושה שהיא כנגד עולם היובל והחירות, צריך לייחד הוי"ה אדנו"ת, האמונה בתורה כנגד שם הוי"ה והאמונה במצוות כנגד שם אדנו"ת כמובא בזוהר (השמות ח"א, דף רסד ע"ב), שהוא יחוד אותיות ו' בה'.

ושניהם הם שלימות הדביקות בה' ב"ה, כי אפשר שיהיה האדם בקרבה גשמית לחברו, אך בליבו רחוק הוא ממנו, ואפשר שבלבו קרוב הוא אצל חברו, אך בליבו רחוק הוא, וכך הוא בתורה והמצוה, שבתורה הוא השוואת רצונו ודעתו לדעתו ורצונו של השי"ת, היינו שליבו עימו, והמצוות הם הקרבה אל השי"ת מצד הגוף, והם שלימות ההתקרבות. וכל זה תלוי ב'אמונה' בתורה ובמצוות, שהיא מהות הכלי להארת ה'דעת' הנמשכת מהתורה להחיות את האדם ולהוציאו לחירות ולהביאו לדביקות באור הגנוז.

אפשר שיהיה לאדם אמונה גדולה או מוחין הגדלות אך בלא דעת

והנה אלו הב' מדרגות, ה'יובל' שהיא כנגד התורה והארת המוחין, וה'שמיטה' שהיא כנגד האמונה בתורה ובמצוות, יש בכל אחת בהם גם כן ב' מדרגות, שיש מוחין עם דעת ויש מוחין שהם בלא דעת, וכמו כן יש אמונה שהיא עם דעת, ויש אמונה בלא דעת.

וענין הדעת בכלליות, הוא התכלית שעל ידה בא האדם מכח הארת הדעת והאמונה שיש בו. שאפשר שיהיה מוחין גדולות לכל אדם, ועדיין לא יהיה זה באופן הרצוי. וההבחנה בזה היא, אם יש בו דעת לבוא על ידי הארת הדעת הזו לדביקות באין סוף ואור ה' ב"ה ולהעלות נחת רוח לפני השי"ת, או שיבוא על ידי הארת הדעת לשמחה שאין בה תכלית של גילוי כבוד הבורא.

וכן הוא בענין האמונה, שאפשר שיהיה לאדם אמונה בלא דעת, שהיא אמונה בתורה ובמצוות, אמנם אין בו את הארת הדעת שיבוא על ידי אמונה זו לפעול בתורה ובמצוות את כל הטובות הנצחיות שצריך לפעול על ידם, ולכך על אף שיש בו 'אמונה', אין את ה'דעת' המקשרת את האמונה שלו בתורה והמצוה אל המעשה בפועל, להמשיך בו את אור התורה והמצוות.

אמונה בלא דעת הוא שאין שייך הדבקות באור הגנוז אלא במשה

כי עיקר ענין האמונה הוא שיהיה לאדם אמונה עם דעת, וזו היא מדרגת האמונה שהשיגו ישראל ליל פסח. שהרי כבר בכל המכות אשר הפליא הקב"ה במצרים, השיגו ישראל את האמונה שהשי"ת הוא המושל בכל יסודות הבריאה לעשות בהם כרצונו, אמנם ענין האמונה בתורה ובמצוות, עיקרה הוא שיהיה לאדם אמונה שיש לו חלק בתורה ויכול הוא להשיגו, ובתורה יש לכל הטובות המיועדות לו בעצמו, וגילוי התורה בעולם היא בכדי שישגי על ידה את החירות האמיתית, וכן הוא בענין המצוות, שזהו מדרגת הארת הדעת.

ולמדרגת הארת הדעת זכו על ידי משה רבנו, כי קודם שבא משה ונתחבר עם ישראל, על אף שהיתה האמונה ירושה להם מאבותיהם, בכל זאת היו חסרי אמונה שיוכל בשר ודם להשיג את התורה, ויוכל לפעול בעליונים ולדבוק בהאור הגנוז ולהמשיכו בעולם, ולא האמינו שבכוחם להעביר על ידי התורה והמצוות את כל הזוהמה מן העולם ולגלות את מלכות הבורא ב"ה.

ואף כאשר בא משה ונתחבר עם ישראל, וראו כיצד יכול בשר ודם להיות דבוק באור הגנוז, ויכול להמשיך את אור ה' ב"ה בעולם ולשדד הטבע ולהכניע את הקליפה ולבטלה, עדיין לא השיגו את מדרגת האמונה, מפני שהיה בדעתם שמדרגה זו אינה שייכת אלא במשה ולא בהם, אמנם בלייל פסח החלה להתגלות מדרגת הדעת בכל אחד ואחד מישראל,

חירות אינו שייך אלא בתורה ודוקא כאשר ט"ל תורה מחייהו

הנה חירות אינו שייך אלא בתורה, וכל שאין לו שייכות בתורה, אינו יכול לטעום ולידע מהו חירות. כי חירות הוא חירות מצד המיתה כמו שדרשו במסכת עירובין (בדף נד ע"א) על הפסוק (שמות לב, טז) "חירות על הלוחות" שהוא חירות ממלאך המוות (וכמ"ש (שמות יב, כג) "ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף"), והוא כנגד הבינה עולם היובל, שנאמר בו (ויקרא כה, י) "וקדשתם את שנת החמשים שנה, וקראתם דרוך בארץ" - 'מהכא נפקא חירו לכולא' כמובא בזהר תצוה (דף קפג ע"א).

וחירות זו השיגו ישראל כשעמדו על הר סיני, שנעשו בני חורין מצד המיתה, ואילו לא חטאו בעגל היו נדבקים בחיים הנצחיים ולא היה בהם צד מיתה כלל כמובא במסכת ע"ז (דף ה ע"א), וכן הוא לדורות, שכפי הדביקות בתורה כך היא מדרגת החירות, וכאשר עוסק האדם בתורה לשמה מתנתק הוא מצד המיתה שהוא היצר הרע, ועל אף שהולך כדרך כל הארץ 'והי חיי ממה ועשרים שנה', מכל מקום מהותו דבוק בצד החיים, והמשמעות בזה, שכל הרע בליבו הולך ומתבטל ודבוק הוא באור התורה, וכמו שאמרו במסכת כתובות (דף קיא ע"ב) כל המשתמש באור תורה, אור תורה מחייהו, וכל שאין משתמש באור תורה, אין אור תורה מחייהו.

החירות היא דבקות באור הגנוז

ועיקר החיים והחירות הם בדעת האדם, והסימן אם אור התורה מחייה את האדם הוא בזה שיש בו חירות בדעתו, והמשמעות בזה, היא שיש לו התקשרות באין סוף שלמעלה ממנו, היינו, שמאחר שהוא קשור בדבר שהוא אין סופי, יכול הוא להשפיע אין סוף לזולתו. ולכך אינו מדקדק כלל על כל אשר יהיה. כי כאשר נשפע שפע הדעת לאדם, סר ממנו כל צער על חיסרון, וכל דבר הנחשב בעולם כחיסרון, אינו טורדו ומפריעו כלל, כי יודע שאין זה חיסרון אלא בדבר המוגבל, ובדבר שהוא אין סופי לא שייך חיסרון.

אמנם כאשר אין ט"ל תורה מחייהו, מתנתק הוא מהאור הגנוז שהוא אין סוף, ונעשית ראייתו במידת הדין והצמצום, ומדקדק על השפע במשפט וצדק. ולכך כאשר יש לאדם צער ונראה בעיניו חיסרון, יתלה הדבר בכך שאין לו הארת הדעת בשעה זו, כי כך הוא ענין חירות הדעת, שכל חיסרון הנראה לאדם בעיניו, אינו אלא מפני שאין לו את הדעת השייכת לאותה המדרגה בה הוא נמצא. ולכך יש שיושפע שפע לאדם, ובכל זאת שעה אחת הוא שמח במדרגתו, ושעה אחרת רואה הוא את מצבו כחיסרון, כי אין הדבר תלוי אלא בקנין הדעת, וכמו שאמרו במסכת נדרים (דף מא ע"א) דעת קניית מה חסרת, דעת חסרת מה קניית.

כי כאשר זוכה לחירות הדעת, החיסרון היחיד בעיניו הוא האור הגנוז, וכל דבר אחר אינו נחשב בעיניו כחיסרון במהותו, אלא כדבר המעכבו מהשלמת דבקותו באור הגנוז. שכאשר מאירה הדעת לאדם, יודע הוא שאינו חסר אלא את אור מ"ה, שהוא אור אין סוף, והוא האור הגנוז.

וזהו שאמרו במסכת יבמות (דף סא ע"א) שרק ישראל נקראים 'אדם' משא"כ אומות העולם, כי מאחר ששייכים ישראל לאור הדעת שהוא האור הגנוז, שייך בהם שיזכו למעלת 'אדם', העולה כמנין מ"ה, כי כשמאירה בהם הארת הדעת, יודעים שאין חיסרון בבריאה אלא מאור ה' ב"ה שהוא אין סוף, וכל חיסרון שהוא מהצד המוגבל, כאין נחשב ומבטלים זאת בליבם.

הכלי לחרות הדעת הנקראת יובל היא האמונה הנקראת שמיטה

ומהות ועצמות התורה היא האור הגנוז, המשפיעה תיכף בעוסק בה את הדעת המוציאה אותו לחירות גמור מכל צד יצר הרע, ושלא יראה כל חיסרון שבעולם. אמנם בכדי שיאיר באדם אור התורה ויוציאו לחירות, צריך הוא להשיג מדרגה אחרת תחילה. כי הנה כל שלא השיג מדרגה באמונה, אין עסק התורה משפיע בו ט"ל תחיה להמשיך בו את הארת הדעת להוציאו לחירות, וכל שיעור המוחין הנמשכים באדם על ידי עסק התורה תלוי במדרגת האמונה של האדם. דהנה התורה הקדושה היא כנגד מדרגת היובל שנת החמישים שהיא דרוך וחירות כאמור,

וכך עלו ונתעלו במדרגת הארת הדעת מיום ליום, עד שעמדו על הר סיני שלמים בדעתם ובני חורין ממלאך המוות.

דעת היא שיתגלה באדם חלק משה שבו וזהו תכליתו של משה

והענין הוא, שמה הוא כללות הדעת (ע"פ שער כ"ה דרוש ב') הכולל דעתם של כל ישראל, כי נקודת הדעת שבכל אחד מישראל נקראת 'משה', וכל רצונו של משה רבנו היה לגלות בכל אחד נקודה זו, שהמשמעות בזה שידע שיכול גם הוא לבוא לכל המדרגות והטובות הנצחיות, ולהשיג אור התורה בשלימות, ושתהיה בכל אחד אמונה במצוות, וזה אשר נתגלה בפסח אצל כל ישראל.

ולכך נעלם שמו של משה רבינו מההגדה, כי מאחר שהביא את ישראל אל המטרה והתכלית הזאת שתגלה בהם האמונה עם דעת, ובא משה לידי מטרתו ותכליתו, נעלם שמו. כי כל מהותו וענינו היתה רק להביאם אל האמונה בשלימות, שלא זו בלבד שמאמינים הם בקדושת התורה והמצוות, אלא שתאיר בהם הדעת לבוא על ידי האמונה להשיג את אור התורה שישורה בתוכם ויבטל מהם היצר הרע, ושידעו ויבינו שעל ידי האמונה בכל כל מצוה ומצוה ממשיכים הם בעצמם את אור ה' ב"ה שיאיר בהם בלא ממוצע וחופץ כלל.

המצוה היא ממוצע בין אכילה ושתייה דהעוה"ז ובין עולם הבא עולם החירות

ובכדי לזכות לאמונה שיש ביכולתם לפעול על ידי המצוות את ביטול הרע והגברת הטוב עד אשר יתקיים "והיה ה' למלך על כל הארץ" (זכריה יד, ט), לזה היו צריכים תחילה להמשיך את הארת הדעת כנגד מידת האמונה. וזהו ענין המצה, כי במצה מתגלה שבכל אשר קשור לחיותו וקיומו בעולם, אינו צריך כלל לענין אשר שייך בו חיסרון. כי חמץ צריך שיבוא לתפיחה בשיעור כרצונו, אמנם במצה אינו זקוק לכל זה, והיא מדרגה שכנגד עולם הבא ועולם החירות, שאינו צריך שם לאכילה ושתייה.

היינו שהמצוה היא הממוצע בין אכילה ושתייה של העולם הזה, לבין עולם הבא שאין בו אכילה ושתייה. מפני שבעולם הבא יש גילוי לאור הגנוז שהוא אור אין סוף, ובמדרגה זו כל החיות היא באתגליא, אמנם מפני שביחס לעולם הזה הוא עלמא דאתכסיא, לכך אין הדבר מתגלה כך בעולם הזה, ורק כאשר עלה משה רבנו להר סיני לא היה צריך לאכילה ושתייה, כי היה נכסה ונעלם מהעין והיה במדרגה דעלמא דאתכסיא, עד שהיה ניזון מהאור הגנוז, ולא היה צריך כלל לאכילה ושתייה (וכל אשר הוכיח משה את ישראל היה לעולם על דבר מדרגתם הגדולה, וזה אשר אמר לישראל (דברים ט, ט) "לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי", היינו שיכול בשר ודם לבוא למדרגה של חירות גמור בדבקוהו בה"ה).

אמנם ישראל שהיו בעלמא דאתגליא, באו לידי כך על ידי המצה ביטול החמץ ואכילת המצה, שזכו בזה למדרגה גדולה עד שהיו ניזונים מהמן. כי כאשר נמשך לאדם הארה מהדעת, אין לו חפץ ורצון אלא להשיג לאור הגנוז ולדבוק בתורה בכל אבריו וגידיו, וכל חיסרון מצד מה שנראה וחושבים בעולם כחיסרון, אינו נחשב אצלו כלל אלא לדבר המעכבו מלהשיג את האור הגנוז. ולכך כל עניני הגשמיות הם במדרגת לחם עוני, היינו שאינו מחזיק בידי דבר היכול לעכב ממנו את ההשגה והדביקות באור ה' ב"ה. ושלימות האמונה והחירות והמשמעות של עולם היובל וגילוי התורה, הוא התפשטות התורה בכל העולמות גם בחיצוניות, שבזה כל הגשמיות עולה ונכללת לשמש לגילוי השכינה, כמו שהביאו ישראל את השפע שהיה מצוי תחת ידם למעשה המשכן.

ולכך בתחילה הוא ענין המצה, שהוא ביטול הגשמיות באופן שלא יעכב כלל להדביקות, והוא סוד גילוי והארת הדעת וגילוי 'משה' שבו שהיה נעלם, שהוא סוד האמונה כאמור, וכנגדה היו מקריבים לקרבן העומר, שהם כמי סוטה הבוחנים למדרגת האמונה של ישראל כמוכבא בזוהר אמור (דף יז ע"א), אמנם לאחר שבאו לחירות האמתית בקבלת התורה, באו לידי התפשטות הארת הדעת עד למטה, שהכל עולה ומשמש אל הקודש, שהוא כנגד שתי הלחם, שהם כנגד תורה שבכתב ותורה שבעל פה כמוכבא בזוהר (השמטות ח"א, דף רס ע"א).

סוד הגדרת ומיעוט הלבנה הוא שיעור האמונה שביכולתה להמשיך בה האור העליון

כי עיקר השגת האמונה הוא שלא יהיה בידו דבר מלבד האמונה, והיא תהיה אצלו העיקר, ולכך הוא מדרגת עוני, כי כל חיותו מהאמונה בלבד, ואין

משתמש בשפע בגילוי. ולכך, כיון שדוד הוא סוד האמונה, אמר (תהלים פ"א, א) "כי עני ואביון אני", שבזה הוא כיוון כנגד המצה כמוכבא בזוהר ויצא (דף קנז ע"א), כי השפעת האור הוא רק כאשר לית לה מגרמה כלום, אמנם מהות מציאותה היא האמונה - שיש בידיה את הדרך והדביקות באור ה' ב"ה, ובזה לבד אשר יחשב בעיניה לשלמות או לחיסרון.

והוא כנגד הלבנה שכל חסרונה הוא באור המאיר בה, אם בחציה אם בשלמותה, שהם כמה מדריגות בלבנה כמוכבא בדברי רבנו האר"י (בע"פ שער לו, א). וכל מהותה היא ההשתוקקות לאור העליון שיאיר בה, וככל שמשתוקקת לאור העליון, כך ממשיכה היא אותו אצלה, וכאשר אין לה המשכת מוחין כביכול, אין בה את היכולת והאמונה בעצמה שיכולה להמשיך את האור העליון, וזהו הפגם בחסרונה, שאין לה את האמונה בעצמה שיכולה להמשיך את האור העליון אצלה.

וזה שלימות הארת הדעת בפסח, שהמשיך הקב"ה בחסד חנים ובלא זכות מספקת את כל אורות האמונה המתגלים בלילה זה על השכינה הקדושה, וכיון שהאיר בה האמונה בשלימות, נמשך בה כל האור העליון, ובכך נחקק בכל אחד ואחד מישראל מדרגת אמונה עם דעת והתקשרות, שיכול הוא בעצמו לדבוק בה"ה, ונתגלה נקודת משה שבכל אחד.

בליל פסח הוא תכלית מטרתו של משה לכך נעלם שמו מן ההגדה

ולכך נעלם שמו של משה מן ההגדה, כי משה הוא התגלות הכלל, אמנם בליל פסח הוא התגלות משה שבכל אחד, שהוא גילוי הפרט, שזוהו השלימות לישראל לפני השי"ת, וזהו כל עבודת משה - להביא את ישראל למקום זה שיהיו הם לפני השי"ת בלא שיצטרכו לו כלל.

וזה שנאמר בקריעת ים סוף "ויאמינו בה" ובמשה עבדו" (שמות יד, לא), כי אף שראו כל האותות והמופתים במצרים, וכבר אז האמינו במשה, אמנם כאשר נולדה בהם האמונה בקריעת ים סוף, נוכחו לדעת שכל מטרת משה היא להביאם למדרגת דביקותו שלו בה"ה, וזהו "ובמשה עבדו" שאין למשה שררה עליהם כלל, וכאשר האמינו בה"ה כראוי מתוך מה שראו אצל משה עבדו, שהאמינו כל אחד במדרגת משה שבו, נגלה להם מהותם הפנימי וכל הטוב שבהם, וכמ"ש (שמות ב, ב) "ותרא אותו כי טוב הוא", וראו שהם באמת טובים ונאים בעיני ה' ב"ה.

אילו היה גילוי לכל המדרגה שהשיגו בליל פסח היתה הסט"א בטלה לגמרי

והמשמעות של האמונה היא כמ"ש (במדבר כג, כב) "אל מוציאם ממצרים", שה' ב"ה הוא המוציאנו ממצרים, ואין הטהרה נעשית על ידינו בהדרגה כבספירת העומר, אלא הכל תלוי בו יתברך בעצמו. ואין זה אלא כפי האמונה שה' הוא בעצמו שמוציאנו, ולולי זאת לא היה בידינו כל כח או זכות לצאת, וזהו הכלי לכל הטובות הנצחיות שהשיגו ישראל במעמד הר סיני, שהכל על ידי מה שחקק בנו הקב"ה את דבר האמונה הזו בשלימות בליל פסח.

אמנם מפני גודל ועוצם המדרגה שהשיגו ישראל בליל פסח, לא היה יכול הדבר לבוא לידי גילוי תיכף ביום פסח. כי אילו היה גילוי ולידה לכל המדרגה הזו ביום הראשון, היתה הסטרא אחרא בטלה לגמרי, ולא היתה העת מוכשרת לכך (ומפני גודל הקטרוג שכל זה נעשה בחסד חנים בלא זכות מספיק, על כן באמת בכל שנה ושנה יש לאותו הקטרוג, ולכך פעמים שיש איזה דין חלילה בימי הפסח כאשר אין שמירה כראוי, כמ"ש (שמות כג, טו) "את חג המצות תשמור", ומוכבא בזוהר תצוה (בדף קפב ע"ב) שהם ימים הצריכים שמירה מצד הדין, ולכך נאמר (שמות יב, כג) "ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגוף", כי על אף שהיה מכת בכורות על ידי ה' בעצמו כמ"ש (שמות יב, יב) "ועברתי בארץ מצרים" ואמרו במכילתא (בא, מס' דפסחא ז) אני ולא מלאך, בכל זאת נותן המקטרג עניו לקטרג על ישראל שזוכים במתנת חנים למדרגה שיוכלו להשיג על ידה לכל הטובות הנצחיות, שהיא מדרגת האמונה בשלימות), ולכך לא נתן בנו הקב"ה אלא את זרע ושורש האמונה, ולא באה לידי גילוי ולידה אלא בקריעת ים סוף, ושם היתה העת מוכשרת ונתגלתה האמונה לעין כל.

וכפי גילוי דרך האמונה בתורה ובמצוות, כן הוא עיקר החילוק בכל מדרגה של עסק התורה והמצוות שעוסק בהם האדם. ודרך האמונה היא, שידע האדם שמצוה אחת יכולה לתקן את כל המוחין והלב בשלימות, וככל שיש לאדם אמונה גדולה יותר במצוה, כך תשפיע בו המצוה את אור ה' ב"ה להסיר ממנו כל זוהמה וריחוק.

וכן הוא בעסק התורה, שהכל תלוי בדבר זה, ובלא אמונה לא יוכל

לצאת לחירות, ולא תושפע בו הארת הדעת אלא בצמצום גדול. ומדרגת עסק התורה שתוציא את האדם לחירות וכנגד עולם היובל כאמור, אינו אלא שעסק תורתו יהיה מתוך אמונה בכל אות בתורה, וכל רגע בעסק התורה יהיה בעיניו יותר מכל הון דעלמא, וכך תאיר לו התורה פנים ותשפיע בו את חירות הדעת, שעל זה אמרו אל תקרי 'תרות' אלא 'תרות'.

גילוי האמונה היא שבא האדם למדרגת הבטחון על הרוחניות

והנה על ידי מדרגת האמונה לבדה אינו יכול להשיג את אור התורה והמצוות, וזה מפני שיש בו פחד ויראה שמא אין בכח מדרגת תורתו ומצוותיו לבטל את הרע שבו, ובזה בעצמו נותן מקום חלל פנוי לכל הרע להיות אצלו בסמוך, לנסותו ולהחטיאו, ולכן בכדי שיזכה לבטל לגמרי את יצרו, צריך לזכות לגילוי תוקף האמונה.

וגילוי האמונה היא שבא האדם למדרגת הבטחון, כי תכלית האמונה שלא יתן את דעתו כלל על המחשבה אם יצליח במעשיו אם לא, וישליך על הקב"ה את כל עתידו, והיא מדרגת הבטחון. וכפי שעיקר ענין האמונה היא על התורה והמצווה, כך עיקר מדרגת הבטחון היא על ענין הרוחניות, ולא על ענין הגשמיות.

והמשמעות בזה, שכאשר יש לאדם ביטחון בהש"ת שיסור ממנו הרע, ויש לו ביטחון בתורה ובמצוות שישפיעו בו את הדביקות באור ה' ב"ה, הנה בזה אינו משאיר חלל פנוי ומקום להיצר הרע והקליפות, וזהו מפני שיש לו בטחון שלם בהש"ת שמעתה ואילך לא תהיה בו כל אחיזה לרע, ולכן אינו נותן מקום לרע במחשבתו. וכל שלא בא למדרגת הבטחון בהש"ת, נחשב שמדרגת אמונתו היא בעיבור, מפני שעדין לא יצאה אל הגילוי.

גילוי מדרגת האמונה למדרגת הביטחון נעשה בקריעת ים סוף

והנה בליל פסח נמשכת בכל ישראל מדרגת האמונה, אמנם עדיין לא באה האמונה לידי גילוי, כלומר שהייתה מדרגת האמונה בבחינת עיבור, ולא יצאה אל הגילוי והלידה. כי עדיין לא הייתה העת מוכשרת לגילוי זה, מפני שכל גאולת מצרים הייתה בחסד, ולא היה בידי ישראל זכות מספיק לבטל את הרע כולו, ולכן אילו היו זוכים גם לגילוי האמונה ולמדרגת הבטחון, היה הרע כולו בטל לגמרי מן העולם, כי מכח הביטחון בהש"ת לא היו פוחדים וחוששים כלל מטומאת וזוהמת המצרים שנשתרשה בהם, ומכח מדרגת הבטחון לא היו משאירים חלל פנוי כלל שישאר כל רושם של רע וכח לקליפות.

ולכן מאחר שרצה הקב"ה שיבטלו עם ישראל את הרע כולו בזכות וכח התורה והמצוות, ולא בחסד חנם, המשיך בהם את האמונה בבחינת עיבור, והלידה והגילוי של מדרגת האמונה שבאו כל ישראל למדרגת הביטחון היה זה כעבור שבעת ימים בקריעת ים סוף, ובזה שלא היה גילוי האמונה תיכף בליל פסח, ונשתתה גילוי האמונה עד שביעי של פסח, ניתן מקום גם לכח הרע להתחדש, עד שיבטלוהו בעצמם בכח התורה והמצוות שקיבלו בסיני.

האמונה כנגד תפילין של יד והביטחון כנגד תפילין של ראש

ומדרגת האמונה וגילויה היא סוד תפילין של יד ותפילין של ראש, שהאמונה היא תפילין של יד, וכמ"ש (שמות יז, יב) "ויהי ידיו אמונה", וכתוב 'ויהי' בלשון יחיד (ולא כתיב 'ויהיו'), שהוא מרמז על תפילין של יד שהוא בית אחד, והביטחון הוא סוד תפילין של ראש, כי בזה שבוטח בהש"ת שיבטל ממנו את הרע ויזכהו להשגת התורה, בזה אינו משאיר מקום כלל לקליפה, ונופל פחד ואימה על הסיטרא אחרא, והולך הרע ומתבטל. וזהו סוד תפילין שבראש, כמ"ש (דברים כה, ז) "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", ודרש על כך רבי אליעזר הגדול במסכת ברכות (דף י"א ע"א) שאלו הם תפילין שבראש.

ותפילין של יד שמניחן בהצנע הם כנגד האמונה, כי הם בסוד עיבור שהוא נסתר, וכמו שדרש רבי אליעזר במסכת מנחות (דף לו ע"ב) 'והיה לאות לך' ולא לאחרים, והוא מה שזכו לו ישראל בליל פסח, שלכן

נאמר (שמות יב, כב) "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר", שהוא בהצנע. ולעומת זאת תפילין שבראש הם בגילוי כמ"ש 'וראו כל עמי הארץ', וזהו כנגד המדרגה שזכו לה בקריעת ים סוף, וכמ"ש (שמות יד, ח) "ובני ישראל יוצאים ביד רמה" ותרגם אונקלוס 'בריש גלי', שהוא רומז על תפילין של ראש.

ולכן בתחילה היו ישראל ביראה גדולה מן המצרים, כי עדיין לא נולד בהם האמונה ולא יצאה אל הגילוי במדרגת הבטחון, ולא באו לכך אלא בקריעת ים סוף כאמור. וזהו שאמר הקב"ה למשה בקריעת ים סוף שילמד לישראל שעתה הוא גילוי האמונה ולידתה, כמ"ש (שמות יד, טו) "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו", כי מדרגת הבטחון הוא שאינו חושש כלל, ואינו נותן את דעתו על העתיד, אלא נשען וסמוך כולו על השי"ת שעל ידי עסק התורה והמצוות יבטל ממנו הרע כולו.

כל מדרגת הביטחון וביטול הרע שנעשה עי"ז תלוי בליל פסח

ובאמת כל המדרגה הגדולה של גילוי האמונה שזכו לה בקריעת ים סוף, זכו לזה כבר בלילה הראשון, אלא שהיה בעיבור, ולא בא לידי גילוי כבקריעת ים סוף. וכך כל מדרגת הביטחון וסוד תפילין של ראש שזוכים לזה ביום השביעי, הכל הוא כפי מה שהשיג האדם בליל פסח במדרגת האמונה, שבזמן זה הוא השגת החירות (שתחילתה היא בהשגת האמונה והביטחון, ומכוחם מדרגת תורתו ומעשי מצוותיו מוציאים אותו מצד המיתה והקליפות), ובזה גם כן אינו צריך לעשות דבר, אלא להתחבר עם סוד האמונה הקדושה שהיא כנסת ישראל כמובא בזוהר ויקרא (בדף טז ע"ב), ולתת בלילה זה את המקום לסוד האמונה הנמצאת בסמוך ובחסד חנם אצל כל אחד ואחד מישראל.

והפה הוא הכסא והמרכבה לסוד האמונה, וככל שיספר ויגיד בפיו את שבחו של ה' ב"ה בלילה זה, כך יעשה בזה מקום לאמונה שתשרה אצלו ויחקקו בו כל האורות הגנוזים וכל הטוב הנצחי שנשפע בלילה זה אצל כל ישראל, ויזכה לצאת לחירות נצחית מכל צד המוות, כבמעמד מתן תורה, כי תתגלה הארת הדעת בשלימותה, ויגלה בכל השפע שתחת ידו אך את מציאות מלכות ה' בעולמו, כי תהיה כל מטרותו שיהיה ה' למלך על כל הארץ.

עולה על שולחן מלכים
מאן מלכי רבנן

כרם שלמה
קנין וירודים ויחידים
קנין וירודים ויחידים
הוא עבודתו של מלך ישראל
הוא עבודתו של מלך ישראל
הוא עבודתו של מלך ישראל

יצא לאור קונטרס מאמרים "כרם שלמה - אחרית כראשית"
והוא סולת זכה מתוך שיעורי הגאון הינוקא
רבנו שלמה יהודה בארי שליט"א שנמסדו בשנים עברו
ובעת נעדרתו במהות עניני גלות וגאולה

ניתן להשיג אצל הרבנים הראשיים:
רבו ירושלים: הרב משה כואר: 053-3156131
מורדכי כהן: 050-6652778
רבו מרכז הארץ: הרב יוסף קאשי: 050-4182990
רבו צפון: הרב בנידו דרעי: 050-2760538
רבו דרום: יעקב כהן: 050-4110505

ניתן לשמוע את השיעורים האחרונים שמסר מו"ר הגאון הינוקא וכן להתעדכן בנעשה והנשמע מידי יום ביומו בקו התוכן היחודי קו 'דורשי ה' 03-5502228 האזינו ותחי נפשכם

<< הודעה חשובה! המעונינים להצטרף למערך הרבנים ברחבי הארץ והעולם ולחלק מידי שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים וכן לתגובות הארות והקדשות בעניני העלון ניתן לפנות ל-0548434755 או במייל: m.yam.shlomo@gmail.com לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com